

דף מקורות - פרשת תולדות - ריח השדה

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לכט' חשון תשע"ז
א. בראשית כז.. - 'וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ד'. ויתן לך האלוקים .. יונתן .. - וארח ית ריחא דלבושוי וברכיה ואמר חמון ריחא דברי כריחא דקטורת בוסמניא דעתידא מתקרבא בטוור בי מקדשא דאתקרי חקל דבריך יתיה ד' ואתרעי לאשראה שכינתיה תמן. רש"י - והלא אין ריח רע יותר משטף העזים, אלא מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן. כריח שדה.. שנתן בו ריח טוב, וזה שדה תפוחים, כן דרשו רבותינו ז"ל. ויתן לך. יתן ויחזור ויתן. מהו האלוקים? בדין, אם ראוי לך יתן לך ואם לאו לא יתן לך, אבל לעשו אמר משמני הארץ יהיה מושבך, בין צדיק בין רשע יתן לך..

ב. זוהר בראשית לו - ותרא האשה כי טוב וגו' במה חמאת א"ר יצחק ההוא אינא סליק ריחין כמה דאת אמר (בראשית כ"ז) כריח שדה אשר ברכו ד' ובגין ההוא ריח דהוה סליק חמדת ליה למיכל מניה..

ג. זוהר ויקהל ריח - ד"א עיניך בשדה אשר יקצרון, בעז חמא ברוח קדשא דזמינין לנפקא מינה מלכין עלאין שליטין דאינון עיינין דכלא כמה דהות תמר דכתיב בה ותשב בפתח עינים, אתישבת בפתחא דנפקין מינה מלכין שליטין עלאין דאקרון עיינין כמד"א אם מעיני העדה, כמה דכל שייפי גופא לא אזלין אלא בתר עיינין ועיינין אינון מנהגין לכל גופא, אוף הכי מלכין וסנהדרין וכל אינון שליטין כלא אזלין אבתריהו, ובגין כך אמר לה עיניך אלין מלכין ושליטין דזמינין למיפק מינה, בשדה, מאן שדה דא ציון וירושלם דכתיב (מיכה ג) ציון שדה תחרש וכתוב כריח שדה אשר ברכו ד' דא ירושלם, ועל דא כתיב עיניך בשדה דאינון עיינין דילה דזמינין למיפק מינה לא יהון שליטין אלא בשדה, אשר יקצרון דהא מההוא שדה הוון נקטין כל בני עלמא תורה ונהורא דנהיר דכתיב (ישעיה ב) כי מציון תצא תורה..

ד. סנהדרין לז - סוגה בשושנים שאפילו כסוגה של שושנים לא יפרצו בהן פרצות. והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לייחודי בהדי גברא, אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת? אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים, שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פרצות. ריש לקיש אמר מהכא, כפלח הרמון רקתך אפילו ריקנין שבך מלאין מצוות כרמון. רבי זירא אמר מהכא, וירח את ריח בגדיו, אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו. הנהו בריוני דהוה בשיבבותיה דרבי זירא, דהוה מקרב להו כי הכי דניהדרו להו בתיובתא והוון קפדי רבנן. כי נח נפשיה דרבי זירא אמרי, עד האינדא הוה חריכא קטין שקיה דהוה בעי עלן רחמי, השתא מאן בעי עלן רחמי? הרהרו בלביהו, ועבדו תשובה.

ה. שיחות הרצ"ה בראשית 220 - בעל 'לב העברי' [הרב עקיבא יוסף שלזינגר].. אמר שברכת יצחק שייכת אף למצבים של תחיית הישוב. על הפסוק 'וירח את ריח בגדיו ויברכהו.. דרשו חז"ל: 'אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו'. פירש בעל 'לב העברי' שעל אף שהריח יצחק אבינו, בגודל קודשו, שבגידה תהא כאן לעתיד לבוא, שיהיו בעובדי אדמת הקודש כאלו שאינם מדקדקים במצוות, בכל זאת 'ויברכהו', ברוכים יהיו בברכת הארץ, ותשועה גדולה עתידה לצאת מכאן.

ו. מלבי"ם .. - שהבגדים הם משל על דברים שחוץ לגופו שהוא ציון אל העושר ועניני העה"ז, ובבגדים האלה אין גם ריח ודבר רוחני שהנשמה נהנית ממנו, אבל יצחק הרגיש כי גם בבגדיו יש ריח ורוחנית, שע"י יעשה צדקה וחסד ויהיה לו ריח לעסוק בתורה. ועז"א ראה ריח בני כריח שדה, וחז"ל אמרו במליצתם כריח שדה של תפוחים, ר"ל אתרוגים, כמ"ש התוס' (שבת דף פח) כי בכל פרי עץ, העצים והקליפות הם טפלים לפרי ואין גם ריח, אבל האתרוג גם עצו ועליו יש גם ריח, וזה משל שגם קניניו החיצוניים והטפל אל הפרי שהם קניניו ועשרו יש בו ריח ורוחניות.

ז. קובץ ה' קעד - 'כהבדל שבין מים עכורים ודלוחים, שאינם ראויים רק לשתיית בהמה, לבין אותו העידון של אויר זך וצח, מחיה נשמות ומשיב נפשות, מים קרים נוזלים, צלולים ומתוקים, מבאר מים חיים, למחיה לאדם, לאצילים, שרים, בני חורים, ובני מלכים מגודלים בתפנוקים, כן הוא ההבדל שבין ההשפעה הנפשית ההולכת מכל אשר יגה לב האדם מהעולם והאדם, מהאלוקים וכל מרומים, מחובות המעשה והרעיון, מהרגשות וכל ציורים פנימיים וחיצוניים, מעשתונות הכלל והפרט, מכל רוח שירה וזמרה, מכל יופי ותפארה,

אשר ברוח האדם יסודו, ואשר בטבע העולמי המוגבל מונח שרשו, ואשר מוכרח הוא בטומאת הבשר להטמא, ובזוהמת הדם להזדהם, לאותו הרוח המפכה ממקור האלוקי העליון, משאיבת רוח הקודש הזכה, מברכת א-ל עליון העליונה. חלק כל העמים הוא אלילים, מעשי ידי אדם, ומחשבות יצורי אדם, מוסרים ונטיות אשר לב בשר מתרומם או משתפל הגה אותם, שאיפות אשר העולם הטבעי ושרשיו הנם מוסדותיהם ומגמתם. גם את הציורים האלוקיים, גם את החובות המוסריות היותר עליונות, גם את הפאר היותר מתנשא, הכל נדלח הוא בדליחה המוגבלה אשר לאדם שבעפר יסודו, וריח נבלת עבודה זרה מן הכל נודף. לא כאלה חלק יעקב, אשר גם ריח בגדיו הוא כריח שדה אשר ברכו ד'. ההבדל המחצבי של הנשמות, אין הבדל כהבדלו, והבדל ממין זה הוא מחלק בין תכונת החיים שבארץ ישראל לבין אותם שבחוץ לארץ, לכל פרטיהם בקודש. כל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוק, וכל רוחו הוא אנושי ומוגבל, וכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוק.

ח. אורות א' ח - 'אור השכינה הוא כנסת ישראל, האידיאל הישראלי השורה באומה כולה, העושה אותה לחטיבה אחת בכל דורותיה. כשהאורה הגדולה הזאת מתגלה בארץ, מתגלמת בחיים המעשיים והשכליים, הכל מתברך. הנשמות הגנוזות בחביון מעלה מוסיפות אורה ותענוג. וכל נפש חיה מתעלה, העולם ומלאו מתרומם, הטללים אוצרים בקרבם שפעת ברכה, רוחות וגשמים כוללים בתוכם מניות חיים ועז, כל חי רוחני עליון ותחתון מתעדן, ומתמלא הגיון של שירה וחדות נועמים, הכל עלז שמח ומרנן, מפני שכנסת ישראל נחתת לאשראה בארעא. האידיאל הלאומי הנצחי, מהוד מקורו האלוקי, השוכן בישראל, המקושר עם נשמתם המצוחצחה, דופק ופועם, ומכה גלים בים החיים, הכל מתברך, הכל מתנשא, ברוך ד' אלוקי ישראל מן העולם ועד העולם. שמחו בד' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב.